

LUPETA

Abonați în fiecare zi de lucru.
Abonament: 1 an 24 cor., 6 luni 12 cor.,
3 luni 6 cor. — Românii: 1 an 40 cor.
Director Nr. 47—82

... .. APARE ... ..
sub direcția unui
comitet de redacțiune.

Redacția și Administrația:
BUDAPESTA, VII., István-ut 11
Inserțiuni după învoială.
Scrisori nerăscutate se returnează.

O situație parlamentară — falză.

Avem o adunare de oameni, numită: parlament.

Acest parlament se adună zilnic într'un salon splendid.

Salonul splendid face parte dintr'un palat grandios, un tip clasic de arhitectură nemțească.

Trepte largi te conduc în acel salon, și coridoare decorate cu marmoră, și pășești pe covoare scumpe moi și elastice.

Se spune, și iar se spune, și zilnic se repetă, că parlamentul acesta ar fi, în realitate: dieta Ungariei.

Aleși poporului, aleși cetățenilor liberi din Ungaria, cari au trimis reprezentanții lor, să se sfătuiască, și să lege să aducă, — spre binele țării, spre îndestulirea cetățenilor.

Așa se pricepe parlamentul, dieta! Oglinda fidelă a voinței cetățenilor. Deputați aleși în deplină libertate, de cetățeni liberi.

Așa ar trebui să fie!

Dar apoi așa e în realitate?

Să spunem adevărul curat, să nu înșelăm lumea și țara, și mai întâi de toate să nu ne înșelăm pe noi înși-ne.

Adevărul, crud și trist, umilitor și rușinos pentru toată țara, e, că țara asta nu are parlament, după spiritul legilor constituționale.

Prin urmare adunarea de oameni, cari funcționează sub nume de deputați dietali, nu reprezintă, nu pot reprezenta voința genuină a cetățenilor țării.

Mai văzutu-s'a așa ceva într'o epocă și într'o țară numită constituțională?

Un parlament fără de țară, și o țară constituțională fără parlament!

Sistemul de guvernament, falsificat până la măduva sa, n'a putut să producă alt ceva, decât acest făt — monstru.

De aceea vedem cu ochii plini de uimire și de indignare, scene și sforțări, cari n'au loc în parlament, și cari n'au îndreptățire din punctul de vedere al parlamentarismului.

Se aduc legi de mare însemnătate, legi privitoare la condițiunile de dezvoltare politică și economică de țară, transacțiuni și învoeli cu Austria și cu țări străine, cari leagă toată activitatea politică și economică a cetățenilor într'o anumită direcțiune.

Și ce direcțiune?

Fatală, de mii de ori fatală pentru toată țara, pentru toți locuitorii ei. Bună numai pentru o castă, pentru o clasă privilegiată, care vrea să trăiască și acum din tradițiunile învechite și șterse, din nedreptățile și prepotența feudalismului, a oligarchiei și a plutocrației.

Și această mare nedreptate se face sub masca constituționalismului, sub masca unui parlament, a cărui majoritate este o hibridațiune politică, cum nu s'a mai văzut în viața publică a statelor.

Marele naturalist și fizician, Edison, lucrează la perfecționarea acumulatorului de electricitate. Vrea să concentreze o putere enormă electrică într'un recipient mic. Într'un cap de bumbușcă putere de sute de cai.

Edisonul parlamentului, soi-disant, ungar, dl Wekerle a inventat acumulatorul politic.

El condensează legi, multe, mari și grave, într'un singur paragraf.

Cu sistemul acesta, scurt și cuprinzător, acumulatorul nostru politic a dovedit, că parlamentul este nu numai de prisos, ci este chiar o instituție contrară intereselor bine pricepute ale patriei.

Un om genial, sau, să fim mai constituționali, un sfat de puțini oameni aleși, poate să îndese într'un singur paragraf, tot felul de legi, ce crede că ar fi bune pentru țară și pentru popoarele ei.

Și așa ar fi cruțată țara și lumea, de spectacolul disgustător, să vezi un parlament, a cărui mentalitate se condensează într'un singur principiu: a se pocloni înaintea guvernului!

Asta a fost maxima politică a sistemului, numit liberal!

Și s'a prăbușit, sub greutatea fără-delegilor sale.

Kossuthiștii ajunși în majoritate, merg tot pe aceeași cale, împinși de tradiții ineluctabile, și duși de o tovarășie, fatală pentru ei.

Prețul experimentului îl plătește țara și popoarele.

Ei însă vor da faliment, pentru-că temelia lor e falză, prin urmare corupțiunea roade la rădăcina vieții lor.

Prăbuși-se-vor și ei, și alții se vor

perinda, până ce va veni ziua mare a dreptății, cum zice românul:

„Mai veni-va înc'odată,
„Zi de plată și răsplată“.

Păcătoși suntem, că răbdăm atâta falșitate și nedreptate, și nu ne suflicăm, să zdrobim aceste sisteme politice, cari duc țara la perire și popoarele la sapă de lemn!

Episcopul Radu și împăcarea româno-maghiară. Redacția ziarului „Pester Lloyd“ s'a adresat erii episcopului Dr. Demetriu Radu pentru a-i cere deslușiri în chestia zvonurilor, că părintele Lucaciu va fi numit coadjutor la Oradea-Mare. Episcopul Radu i-a dat următorul răspuns (cităm din „P. Lloyd“):

„Știrea nu corăspunde adevărului. Eu mă simțesc foarte bine și nu am lipsă de coadjutor“.

La întrebarea dacă mișcarea pornită în interesul unei împăcări româno-maghiare nu va întâmpina greutăți mari, dl Radu a răspuns:

„Piedeci serioase în realitate nu există; înainte de toate, însă, trebuie pregătită opinia publică pentru a înălătura neînțelegerile provocate atât prin presa maghiară, cât și prin presa română (?). Nici politicienii români nu se vor exclude dela o astfel de mișcare, fiindcă știu prea bine, că Românii stau singuri în oceanul slavismului. Dacă s'ar netezi calea în mod corăspunzător, cred, că împăcarea între Români și Maghiari s'ar putea face într'adevăr.“

Așadară — după Ilustritatea Sa — numai câteva „neînțelegeri“ stau în calea împăcării româno-maghiare... Am dori să știm cum interpretează Ilustritatea Sa cuvântul „neînțelegeri?“ Noi îi dăm interpretarea de „nedreptatea guvernului“, „șovinismului factorilor politici maghiari“, „nerespectarea legilor din partea celor chemați să supravegheze executarea lor“.

Dacă și Ilustritatea Sa e de aceeași părere, suntem de acord. Altminteri, — stăm departe de-olaltă și nu dorim concursul Ilustrității Sale la aplanaarea conflictului.

Ridicarea cotei. În conferința sa de ieri seara, la care au luat parte și miniștrii Kossuth, Apponyi și Günther, partidul kossuthist a luat în discuție proiectul despre ridicarea cotei și l-a primit cu unanimitate.

Din discursul președintelui partidului, Kossuth Franți, care a apărut proiectul, scoatem o singură frază: «Partidul Kossuthist nu abdică de principiile sale, dar fiindcă nu poți governa de cât pe baza legală pe care stai, câtă vreme baza aceasta legală nu se schimbă, partidul Kossuthist nu poate împiedeca votarea cotei, ci dimpotrivă își împlinește datoria când promovează votarea ei».

Cum se schimbă oamenii.....

Transacțiunea în Reichsrath. Eri, în aceeași zi în care Camera ungară a primit în discuție generală monoparagraful, Reichsrathul din Austria a primit și el aproape cu unanimitate moțiunea de urgență în chestia transacțiunii (numai cehii radicali, croații și 3 pangermani au votat contra).

S'a intrat apoi numai decât în discuția meritorică a proiectului despre transacțiune. Raportorul Dr. Pergelt cere primirea proiectelor. Cei cari au înaintea ochilor interesele statului trebuie să le voteze.

Ia apoi cuvântul Dr. Renner (social-democrat, cunoscut ca scriitor și apărător al ideilor pan-austriace sub numele de Dr. Rudolf Springer). Se ocupă cu raportul dintre Austria și Ungaria din punctul de vedere al dreptului public. Austria și Ungaria, având fiecare independența ei, au organe comune, armata și reprezentanța în streinătate. E cași când doi vecini și-ar ținea un automobil și un chauffeur comun. Armata e automobilul comun. De multe ori am făcut preumblări cu acest automobil și am pățit-o. Din punct de vedere juridic toate se pot construi, în realitate, însă, raportul acesta e o imposibilitate. Ungaria și Austria au pe tribuna lumii interese prea divergente. Ungaria trăiește într-o veșnică dușmănie cu România. Dacă ar izbucni odată un conflict, Austria să-și ducă armata împotriva României, sancționând astfel politica de aspirare a Ungariei? Nouă ni-e dată puțința să înlocuim Ungaria printr'un alt partner economic. Popoarele tinere din Balcan ne caută prietenia. Prin politica noastră vamală agrară am pierdut ex-

portul nostru în România. Lucrurile trebuie să ses chimbe. Declară în numele partidului său că nu consimte cu multe articole ale transacțiunii și prin urmare, n'o primește.

Mai vorbesc deputații Dürich (ceh agrar) pentru, Dr. Gabel (zionist) pentru, Suklje (croat) pentru.

Biankini (croat) protestează împotriva crimei istorice ce-o săvârșește din nou monarhia împotriva vechiului regat al Croației prin actuala transacțiune. Croații au fost dați pe mâna Maghiarilor să facă cu ei ce vor voi. «Nerecunoștința aceasta se va răzbuna odată când se va rezolvi chestiunea balcanică». Croații vor continua în mod solidar lupta pentru drepturile lor călcate în picioare și învingerea va trebui să fie a lor. Nu primește transacțiunea.

Discuția se amână pe Miercuri.

Rakovszky și gazetarii. În ședința de ieri a Camerei, doi deputați s'au apropiat de galeria gazetarilor și i-au pus unui gazetar câteva întrebări, la cari acesta a și răspuns pe șoptite. Rakovszky, care prezidia ședința, observând lucrul acesta «imparlamentar», l-a chemat la ordine pe bietul gazetar nevinovat declarându-i, că e «oaspe în parlament» și l-a îndrumat să se poarte cuviincios.

Pentru lipsa asta de tact, gazetele de azi se răfuiesc aspru cu dl Ștefi.

«Rakovszky sau din neștiință a zis, că gazetarii sunt oaspeți, sau s'a exprimat greșit. E mai probabilă presupunerea din urmă, căci Rakovszky a vorbit — ungurește, iar dl vicepreședinte în cazarmele din Viena într'atita a uitat ungurește, încît nici în Cameră nu știe să se exprime corect. (Rakovszky, înainte de a intra în politică, a fost oficer la ulani. N. Red. «L.») — zice «Budapest», oficiosul partidului kossuthist.

«Ii aducem aminte dlui președinte, că presa — conform dreptului ce i s'a dat prin lege — nu e oaspe în parlament. Iși are locul în parlament, cum și-l are președintele pe tribuna prezidială. În fața acestui drept înscris în lege sunt neputincioși chiar și aceia, cari sunt dușmani consecvenți nu numai ai presei, ci a tuturor libertăților!» — zice «Egyetértés».

«Procedul lui Rakovszky n'a fost nici corect, nici legal!» — zice «P. H.—p».

Și tot atît de aspru îl judecă și condamnă și celelalte gazete... Și reacționarul Rakovszky tot rămîne vicepreședinte al acestui parlament «liberal», cel mai liberal din lume...

ROMÂNIA.

Camera

Ședința de la 26 Noemvrie.

Vorbește dl N. Filipescu (conservator), și spune că partidul conservator nu poate primi să fie pus pe picior de inferioritate, în ceea ce privește iubirea sa către țărani.

De vre-o 20 de ani partidul liberal a făcut țărănilor făgădueli nerealizabile. În programul dela Iași s'a făgăduit țărănilor câte 5 hectare. Azi mai susțineți posibilitatea unei asemenea operațiuni? Eu cred că nu.

Deasemenea, Manifestul Regal a deșteptat o sumă de speranțe nerealizabile.

Dar d-voastră ați primit cu glume proiectul administrativ al d-lui Carp!

La noi Statul nu cheltuește decât 161.000 lei pe an pentru ajutorarea agriculturii, pe când în Ungaria se cheltuiesc 16 milioane lei. În Statele-Unite s'a ajuns, prin sacrificiile făcute, să se combată și seceta. O regiune imensă a fost făcută fertilă.

Partidul conservator susține intervenția Statului în materie de producție; în materie de repartițiune, vrem să se protegă cel slab. Dar să nu se sleiască energiile prețioase, cum vreți d-voastră.

Oratorul cercetează cu deamănuntul proiectul Casei Rurale și spune că țăranul nu va putea plăti anuitatea pământului, nici în anii cei buni, dar în cei răi. Creditul Statului nu va putea opri scăderea hârtiilor acestei instituții. Nu se va putea da decât la 2400 țărani pe an, pământ. Va trebui 40 de ani ca să le dați tuturor, căci tuturor le-ați făgăduit prin Manifestul neșabuit din Martie.

Vorbind de legea tocmelilor agricole, oratorul spune că sunt într'adevăr unele învolii grele. Dar ori-ce veți face, zice dl Filipescu, un pogon care face 40 de lei, va produce proprietarului 40 de lei.

Renta pământului s'a urcat, dar și prețul cerealelor s'a urcat cu 50 la sută. În toate țările tinere valoarea pământului se ridică. În ceea ce privește salariile muncitorilor agricoli ele n'au scăzut, ci au rămas așa cum erau când populația era mai rară. Țăranii, în loc să muncească pământ mai puțin și mai bine, cere pământ mult ca să-l muncească prost. O dovadă că nu avem surplus de brațe, este că nu avem nici o emigrație.

Servitutea pentru imasuri, și minimul de

FOIȚA ZIARULUI „LUPTA”.

Un dușman al omenimei.

Toate ziarele și revistele noastre, apoi corporațiunile bisericesti ori civile, în programul lor de muncă au înscris — fie și numai în chip accidental lupta în contra alcoolismului. Acesta e un dușman al omenimei, care seceră mai mult rău decât cele mai mari războaie care îi cauzează mai multe victime și aduce omenimea la o mai groaznică peire morală și materială — decât cele mai mari epidemii.

Alcoolul e cel mai mare propagator al boalelor și astfel e una din cele mai însemnate cauze a mortalității. Scriitorul acestor șire tocmai în zilele trecute a fost isbit de moartea repentină a unui cunoscut vechiu. Întrebând de cauza morții, i-s'a răspuns că a fost lovit de dambla. Cel întrebat înse pe loc a adăugat: a fost un mare iubitor de beutură.

Alt caz: A răposat un tată, care avea 8 copii, la trei ani după moartea soției sale. Moartea lui, din mai multe motive pe cari nu voi să le înșir, a făcut asupra scriitoru-

lui acestor rînduri o prea dureroasă impresie. Întrebând despre cauza și împrejurările morții, i-s'a dat răspunsul că beutura l'a dus la marginea mormântului. După moartea soției, durerea l'a aruncat în brațele urgisitului alcool. Sînt înse și alte, nenumărate cazuri de aceste! Partea cea mai mare a cazurilor de moarte repentină, precum și o însemnată parte a celorlalte cazuri de moarte, cum știe ori-cine, e în ceva legătură cu marele dușman al omenimei, cu alcoolul.

Acesta omoară trupul, acesta omoară sufletul. Decreșterea sentimentului de religiositate și moralitate e în strînsă legătură cu lățirea alcoolismului. Bătrânii își aduc cu multă jale aminte de timpurile acelea, când bisericile erau pline, moravurile curate, sanctuarul familiar nepătat, căsătoriile nelegiuite neexistente, etc. Și 'impurile aceste — își aveau scăderile lor — dar nici pe departe ca ale noastre. Apoi — între altele — alcoolismul era lățit în măsură disparentă.

Durerea noastră e cu atît mai mare, cu cît — vai — trebuie să constatăm că tocmai tinerimea e cea mai mare adoratoare a alcoolului. Ea că lui Bacchus cult adevărat,

ea s'a aruncat cu mai multă patimă în brațele lui. Și ne gândim — vai — ne gândim — că tinerimea de azi — e substratul viitoarelor generații!

În măsură cu lățirea alcoolismului se lățește corupția, se lățesc boalele, se lățește sărăcia, se lățesc crimele. Pofțim și păziți la porțile caselor politice — și miroșiți pe fiecare bărbat ce deschide acele porți. Abia cred să fie un procent, a cărui gură să nu răspândească mirosul de vin ori vinars. Pofțiți cercetați cauzele criminalității... și o să vă convingeți că în cea mai mare parte acestea sunt efectul alcoolismului.

Chiar și numai din notele aceste fugitive poate vedea ori-cine cît de mari sînt pustiirile ce acest mare dușman al omenimei le lasă în urma lui. Apoi, în ce ne privește pe noi, Români, nimenea nu poate nega deastrele ce le-a adus și le aduce acest flagel atît în clasele inteligente, cît și în clasele de jos. Nu știu, sistemele politice, ori alte cauze externe — vor aduce cu sine peirea neamului nostru ori nu — atîta însă e sigur, că alcoolismul, dacă nu se vor încerca remediile de cu vreme, o va aduce. Mai înainte decadența morală, religioasă și social-

salar, sunt principii socialiste. Nici un partid burghez n'a admis în programul său minimul de salar. Aceasta nu e o teorie liberală. Vreţi să ne duceţi spre despotismul socialismului, care e o primejdie pentru ţară.

Datoria noastră, ca partid conservator, este să arătăm această primejdie, şi să-i rezistăm. Vom păstra depozitul de civilizaţie, ameninţat de ideile socialiste.

Oratorul face un lung tablou al stărei ţărânilor în veacurile trecute, şi încheie zicând, că ţăranul trebuie apărat în potri-va primejdiei socialiste.

Di Ion I. C. Brătianu, ministru de interne, zice între altele că statul nu poate asista cu mâinile încrucişate la lupta neegală ce se dă între două clase, luptă care periclitează până la temelii existenţa lui. În toate statele forţa socială reprezentată prin Stat, intervine în relaţiile dintre clase. Anglia, din clipele acestea, legiferează în acest sens. În ţara cea mai autoritară, în Germania, Prinţul de Bismark avea curajul să susţină, înaintea Reichstagului, exproprierea silită pentru marele interes social; iar când noi astăzi, fără a recurge până unde cerea şi voia să meargă marele cancelar, voim să restabilim liniştea în stat, sântem acuzaţi de socialişti.

Nu trebuie să se mai repete greşala de la 1864, când improprietărea ţăranilor s'a făcut în spiritul că era o milă care se făcea clăcaşilor şi nu exercitarea unui drept istoric.

Guvern şi majoritate, vom trebui să lucrăm în de comun acord pentru marea operă de solidarizare şi armonie socială. Nu trebuie să facem agrarism care e pentru politică ceea-ce e clericalismul pentru religie. Trebuie să facem să tacă patimile, pentru ca să triumfe principiile. Nu cu recriminări ale trecutului putem întemeia viitorul; suntem chemaţi să asigurăm liniştea şi pentru dobândirea ei, partidul conservator va trebui, e dator să colaboreze.

D. Sturdza: Am fost adânc mişcat de discursurile opoziţiei care a adus printre noi gogorita socialismului, discursuri cari nu sunt răsunetul scenelor de astă primăvară din această Cameră.

Noi nu am venit aici de bună voie; noi am fost chemaţi după sfatul ce l'a dat partidul conservator; noi n'am venit pe strade laterale nici pe străduleţe ci pe strada cea mare; — şi n'am omorât ţăranii pentru a sta apoi cu mâinile încrucişate.

Noi cei de viţă veche avem datorii mari, să fim mai buni şi mai cinstiţi de cât ceilalţi.

Noi am venit pe strada cea mai mare aici când focul şi sabia se preumblau prin ţară; şi trebuie să asigurăm astăzi pacea şi liniştea şi să ne facem datoria.

Şi datoria e să votăm legile depuse; să le discutăm întâiu, să le discutăm prieteneşte, să le discutăm cât de mult, dar datoria să ne-o facem.

Deschiderea dietei croate.

Mâne, Joi, se deschide dieta croată din Zagab. Câmpul de război dintre guvern şi coaliţia croată se transpune de mâne încolo în Croaţia, unde o parte a deputaţilor croaţi s'au întors deja eri, iar ceilalţi se vor întoarce astăzi.

În Camea ungară obstrucţia croată a fost înfrântă cu o volnicie ne mai pomenită. Eri după amiază avea să sosiască preşedintele Justh (a şi sosit), vicepreşedinţii trebuiau să-şi facă menderle înainte de ce ar fi sosit preşedintele chemat de croaţi. Şi Rakovszky a fost la culme.

Nici n'a mai aşteptat să-i spună interpretele ce vorbesc croaţii, era şi de prisos în faţa hotărârii de-a curma discuţia cu ori ce preş. Recordul atins de Rakovszky în şedinţa de eri e fără pereche în anele parlamentare ale lumii întregi. În vreme mai scurtă de 4 ciasuri a luat cuvântul la 78 de oratori. Abia îşi deschidea gura un croat, era deja chemat la ordine, odată, a doua oră şi i-se lua cuvântul.

Poate că deputaţii croaţi n'ar fi tolerat volniciile aceste cu atâta paciinţă, dacă nu ar fi avut de gând să plece şi ei la Zagrab, la deschiderea dietei.

Pentru mâne, s'au luat în Zagrab măsuri extraordinare. Garnizoana întregă e conşignată în cazarme, stradele ce conduc la dietă vor fi închise prin cordoane militare, în faţa dietei va fi miliţie..... Adevărată stare de asediu.

Banul Croaţiei s'a prezentat eri la Medakovici, preşedintele dietei, pentru a se înţelege cu el în chestia deschiderii dietei.

I-a amintit de zvonurile că el, banul, va fi insultat. Medakovici i-a răspuns, însă, că garantează el pentru siguranţa banului.

Deschiderea dietei va fi însoţită de o mare manifestaţie a muncitorilor pentru sufragiul universal. Muncitorii creştini-sociali vor trece pe dinaintea parlamentului cu drapele croate, muncitorii social-democraţi sub drapele roşii, cerând introducerea sufragiului universal şi în Croaţia. Ca şi la deschiderea parlamentului ungar, mâne va fi şi în Zagrab repaos general. Toţi muncitorii au declarat pentru ziua de mâne greva.

În ce priveşte cursul şi rezultatele şedinţii de mâne, e greu să faci profetiri. E, însă, mai pe sus de orice îndoială că banul Croaţiei înzădar va cere dela dietă votarea indemnitaţii. Puţini se vor găsi cari să-i dea votul.

Nădejdea banului în sprijinul partidului Starcevician nu s'a realizat. Partidul Starcevician a publicat eri seara un comunicat în care e vorba de întrevvederea deputatului Iosif Franc cu ministru-preşedinte Wekerle. În comunicatul acesta se publică şi răspunsul dat de Frank lui Wekerle.

«Partidul Starcevician stă pe punctul de vedere al programului său şi nu va intra cu nimeni în tratări, până ce nu se va recunoaşte independenţa regatului Croaţiei».

Banul Croaţiei va apare, prin urmare, înaintea dietei fără partid, fără aderenţi. Va cere dela dietă să-i voteze indemnitatea, apoi — luând la cunoştinţă refuzul dietei — va da citire unui autograf prea înalt prin care se disolvă dieta croată.

Banul Croaţiei şi-a pus dară toată nădejdea în alegerile nouă. Cu ce şanze de reuşită, — ne va arăta viitorul apropiat. Volniciile fără număr săvârşite în Camera ungară împotriva deputaţilor croaţi cu siguranţă nu vor fi mărit puţinele simpatii de care s'a bucurat în Croaţia «marele» cabinet.

economică, distrugerea morală, apoi pieirea desăvârşită.

Fiecare om cuminte trebuie să-şi deie sama despre acest adevăr, şi trebuie să-şi impună datorinţa de a lupta din resputeri contra acestui duşman. Şi mai ales aceia, cari sint chemaţi să contribuie în măsură mai mare la conducerea societăţii: preoţii şi în general cărturăria corporaţiunilor culturale, ziarele şi revistele.

Necesitatea unei acţiuni puternice se simte pornită în contra alcoolismului. În fruntea acestei acţiuni trebuie să se pună preoţimea. Am zis preoţimea, pentru-că ea ajunge în contact mai des şi imediat cu poporul. Ea dă pilde bune în fiecare Duminică şi sârbătoare poporului, ea îi păzeşte curăţenia morală. Amvonul trebuie să-l angajăm în locul cel dintâi în lupta aceasta mare, convinşi fiind, că fiecare cuvânt rostit de pe amvon va pătrunde în inima acestora care-l ascultă.

Tocmai în zilele aceste a apărut o lucrare de mare valoare, care va presta mult ajutor preoţimii în această muncă de salvare a neamului, şi va sta în ajutorul tuturor ace-

lora, cărora într'adevăr le zace la inimă soarta neamului nostru.

E vorba de cartea „Alcoolismul“ de dr. Isidor Marcu şi Stefan Roşian, cel dintâi rector la Seminarul teologic din Blaj, iar celalalt profesor de sf. teologie şi spiritual al acestui seminar. E o broşură unică la noi pe acest teren.

Preoţii vor afla întrinsa material bogat de predicat, iar privaţilor le va servi ca cel mai bun şi cel mai corect îndreptar de viaţă. După părerea mea, cel ce citeşte cartea aceasta, e provăzut cu argumente puternice, cari totdeauna îi vor sta la dispoziţie când va fi vorba de combaterea alcoolismului.

Ce priveşte valoarea cărţii, citez cuvintele scrise de un medic din România într'o epistolă privată: „Din punct de vedere medical — spune dânsul — întru toate corectă — din punct de vedere naţional — va aduce mari foloase neamului — dacă cei competenţi o vor şti preţui — adaog eu

Cartea dlor Marcu şi Roşianu e o scriere de actualitate. În alcool se pierde azi sănătatea, averea, moralitatea, alcoolul — da, în ultima analiză alcoolul pune în mână multora băful emigrării la America, alcoolul a-

duce cu sine neînţelegerile în familie, alcoolul distruge onoarea, aduce falimentele morale şi materiale la cari suntem martori în fiecare zi. Una să o avem în grijă: în lupta pentru stârpirea beţiei să ţinem seamă de toate clasele societăţii româneşti, căci, vedem că toate clasele sunt cuprinse de această boală modernă. În crâşmele oraşelor întâlnim la fiecare pas floarea tinerimei noastre, care — să o spunem curat — cerceţază cu mai multă însufleţire altarul lui Bachus decât al ştiinţei. Chiar şi între femei a prins rădăcină alcoolismul, măcar că nimic nu ni-se pare mai oribil, mai monstruos mai murdar, decât o femeie beţivă.

Da, nu numai poporului de rând, ci şi oamenilor inteligenţi să le predicăm antialcoolismul. Şi mai ales — să ne silim a stârpi corupţia morală şi din pătura socială românească așa zisă a „domnilor“. Numai astfel ne va succede mai ușor şi salvarea poporului dela sate. Eu cred că o acţiune unitară, solidară, va avea efectul dorit. Că acţiunile singuraticilor n'au avut efect, vina este tocmai lipsa de solidaritate. Căci — ce folos că în cutare comună se înfiinţează bunăoară o reuniune pe temperanţă, ce fo-

Alegerile comunale din Râsnov.

Aceste alegeri pentru noi au un deosebit interes, cu cât știm, că de un timp îndelungat interesele Românilor cari sunt strânsi aci într'o masă compactă în mai multe mii de suflete, sunt abandonate pe mâna sașilor. Multă vreme dreptatea noastră a fost susținută cu o românească bravură de fruntașul român din localitate Dl George Proca. Lui «nenea Ghiță» îi se datorește astăzi marele merit, de a fi redus îngâmfașă săsească, ale cărei urmări triste pentru noi le putem vedea în fiecare comună, unde am avut nenorocul să locuim împreună cu acest element. Ei bogăți, noi săraci; ei cuprinzând terenuri frumoase, noi pripășiți pe coaste, ei locuind în case frumoase în mijlocul satului, noi pe margine în colibe.

Cu toate că în timpul din urmă am căutat a ne impune și grație activității însuflețite a unor oameni, cari s'au jertfit pentru binele poporului a recucerit o parte însemnată din pierderile suferite în decursul timpului, totuși vom avea încă mult de luptat împotriva acestui dușman al înaintării noastre economice, împotriva elementului săsesc.

Recentele comasații de moșii operate în toate comunele locuite de amestecul româno-săsesc i-au întărit pe sași pe multă vreme, pe deoparte aceștia luându-și partea leului la împărțire, pe de altă parte asigurându-și conservarea îndelungată a bunurilor câștigate prin «Einkindersistem»-ul lor propagat în toate ținuturile săsești.

Ne va trebui deci o energie de fier pentru a putea ține piept cu un curent atât de distructiv, cum se afirmă curentul săsesc și acest lucru nu-l vom putea câștiga decât încercând a pătrunde în consiliile comunale, neglijate de noi pe toată linia.

Râsnovul e una din comunele care prezintă intereselor noastre, cel mai mare avantaj, dat fiind faptul, că aci avem oameni cu greutate, ca nenea Ghiță Proca, bună oară, preoți culți, învățători destoinici, negustori harnici, români de treabă.

los că pe amvonul cutării biserici răsună predici contra beției, iar satul vecin răsună de cântecele bețivilor?

Iată de ce trebuie să salutăm apariția cărții „Alcoolismul“. Ea pe lângă tractarea din punct de vedere religios, medical, economic social și național a alcoolismului, ne dă și îndrumări practice, cum trebuie să pornim cu șanse de reușită lupta în contra alcoolismului.

Consistorul arhiepiscopesc din Blaj, recomandă această carte tuturor preoților și credincioșilor.

Cuprinsul însuși al acestei valoroase lucrări o recomandă tuturor acelor, cari au în vedere continuitatea, trăinicia și vigoarea neamului românesc.

M. Sălcudean.

Dar spre nenorocirea noastră, ca în tot locul între români așa și aci domnește neînțelegerea și dușmănia spre bucuria dușmanilor, cari nu trag decât foloase din certurile noastre.

Să nu ne mirăm deci că în amândouă cercurile electorale a învins elementul săsesc, care va dispune în consiliul comunal de șoartea celor câteva mii de români.

De ce lăsăm noi oare să se adeverească cu fiecare ocazie vorba că doi sași la o laltă fac un «Gesangverein», iar doi români dacă nu se îmbată, se ceartă?

Inceputul unei epoce de ruină.

Am greși poate numind numai un început de persecuție, epoca aceasta tristă de opresiune din partea maghiarilor.

Ea a fost condusă cu un efect mai mult sau mai puțin drastic de multă vreme, dar faptul că s'a întrebuițat o oarecare blândețe în aplicarea acestor măsuri de destrucțiune și răceala și indiferența cu care au fost primite, a făcut, ca efectul lor nă nu ne inspire nici o îngrijorare.

Astăzi lucrurile s'au schimbat cu desăvârșire. Astăzi stăm în fața unui pericol dintre cele mai mari care este cu atât mai amenințător cu cât în fruntea țării stă un guvern ale cărui tendințe de maghiarizare rees din fiecare act al său și cu cât noi înșine ne arătăm mai slabi, mai umiliți și dăm dovezi de o totală lipsă de energie și de putere de rezistență.

E o enormă greșală de tact a ne pune toată încrederea în luptele parlamentare ale deputaților noștri și a arunca în spatele lor responsabilitatea unui eventual dezastru, precum este și o idee enorm de greșită a asculta de sfaturile necumpănite ale unor oameni cari fie din nepricepere fie din servilism, caută să ne apropie de guvern oă cușca leului pentru ca acesta să poată pune ghiara pe noi.

Grupul mic al deputaților noștri n'a dat el oare destule dovezi de abnegațiune și jertfire de sine pentru a-i acorda toată încrederea? Să nu îi cerem deci imposibilul, atunci când vina toată este a noastră a publicului mare românesc.

Lupta dusă de reprezentanții poporului nostru ori cât este ea de desperată, este înghițită de torentele puternice ale majorității și nu poate avea un efect decisiv.

Dar este de datoria noastră a ne arunca cu toată energia și cutezanța de care suntem capabili în valurile amenințătoare în care să încearcă a se afunda naționalismul și cultura noastră românească și a salva, ce e de salvat.

Dar acum, până nu-i târziu! Graba cu care ni-se pregătește lovitura de moarte î-și are menirea de a ne găsi nepregătiți — din păcate ca întotdeauna — pentru că îngenunchierea noastră să se facă fără mari jertfe din partea adversarilor.

De când tot pledăm în favorul unei organizări? Interesatu-s'a cineva? Făcutu-s'a vr'o mișcare în acest sens? Putem noi avea vr'un cuvânt de laudă pentru stâlpii societății noastre?

Spre nenorocirea noastră nu putem da un răspuns afirmativ. În schimb vom arăta cu câtă ușurință să strecoară în mâinile poporului întregiri și explicații de dispoziții ministeriale, cari ne sapă terenul de sub picioare.

Iată de pildă conținutul excesiv de nedemn al unor circulare episcopesci cari caută să interpreteze în mod prea sincer legea aponiană:

Nr. 4233 Scol. 1907.

Prea On. Oficiu protopresb. gr. or. rom.!

Având în vedere dispozițiile §-lui 17 din art. de lege XXVII. a. 1907, care pe fron-

tespiciul edificelor școlare admite numai inscripții în limba maghiară, Prea On. Oficiu protopresbiterale primește însărcinarea de a îndruma comunele noastre bisericesti, ca până în 8 zile să depărteze de pe frontes-piciul numitelor edificii inscripțiunile nemaghiare, ce eventual s'ar afla pe ele.

Urmează acum introducerea §. 17 întreg.

Caransebeș din ședința consistorului ținută la 12 Octomvrie 1907.

Episcopul diecesan

Nicolae Popea m. p.

Nr. 3267 Scol. 1907.

Prea On. Oficiu protopresbiterale!

Dl Ministru de culte și instrucțiune publică cu datul de 24 August 1906 Nr. 72.806 ne comunică că pe cale oficioasă a aflaș că cu ocaziunea ultimelor alegeri de deputați dietali, învățătorimea confesională din dieceza noastră au luat parte însămnată la agitățile nepatriotice, cari au răpit poporul român ici-colea la volnicii, a slăbit disciplina necesară și au fost aptă de a-l umplea de ură față de maghiarism, au deșteptat neîncredere în autorități și le-a stricat vaza.

Deși dl Ministru vrea în măsură deplină să țină în onoare libertatea exercitării drepturilor politice, nu va trece cu vederea că învățătorii cu folosirea stării și gravității lor, sub mantaua lozincelor politice să continue agitațiuni, cari nu se potrivesc cu starea lor și cu influința asupra păcii țării.

Dl Ministru pretinde ca învățătorii în viitor să se abțină de astfel de activitate care strică pacea de cetățeni de diferite limbi, iar de altă parte să folosească ori ce ocaziune pentru a aduce prin exemple poporul stăduș la stămarea ordinii legii și la înțelegere.

În urma acestui rescript al dlui Ministru dispunem ca învățătorimea noastră, în conformitate cu înalta ei misiune de luminători ai poporului, să nu-și întunece frumosul nume prin fapte nedemne săvârșite în momente de neprecugetare, cari ușor pot trage după sine urmările grele a-le legii pedepșitoare.

Caransebeș la 12 Octomvrie 1907.

Episcopul diecesan

Nicolae Popea m. p.

Nu-i aceasta oare începutul unei adevărate epoci de ruină?

BULETIN PARLAMENTAR

Ședința dela 11 Decemvrie.

Atâția deputați câți au fost azi, în Cameră, nu s'a mai văzut, decât în 10 Octombrie, când sa deschis parlamentul. Multe mutre necunoscute, mai bine zis, mulți mameșci, cari nu vin la cameră, decât când e votare.

Votarea a decurs în liniște fără incidente.

Culoarele au fost cercetate. Privirile turtora erau ațântite spre Justh, care a satisfăcut telegramei Croaților și a venit în cameră să prezideze. E de remarcat, că Justh n'a intrat în cameră cât au ținut votările. Din faptul acesta toți deduc că Justh nu e de loc mulțumit cu proiectele.

La discuția specială a monoparagrafului, s'a văzut imparțialitatea și procedarea legală a lui Justh. Croații încă erau mulțumiți cu situația cea nouă.

În adevăr făcând o comparație între ședința de azi și cea de ieri, care a fost prezidată de Racovsky, constatăm că azi a

fost în adevăr ședință parlamentară, pe când eri a fost un balamuc întreg.

Ședința se deschide după orele 10.

Președinte Rakovsky.

Se verifică protocolul ședinței trecute și se cetește protocolul interpelațiilor.

Dintre deputații naționaliști e: Lucaci, Polit, Suci.

Înainte de a intra în ordinea de zi, cere cuvânt deputatul Kelemen Samu. Spune, că baza vorbirii lui e admoniarea pe care a făcut-o eri Rakovsky, ziaristilor. Deoarece-eri nu s'a știut cine a vorbit cu ziaristii, mi-am ținut de datorință să declar, că eu am fost. Președintele nu trebuia să apostrofeze pe ziaristi în felul acela, căci ziaristii ocupă un loc destul de însemnat în cadrele parlamentarismului.

PREȘEDINTELE declară, că el va proceda în cel mai strict mod cu galeriile deci și cu ziaristii.

Eu nu fac — zice Racovsky — nici o deosebire între publicul ascultător și între ziaristi. Au fost cazuri, când ziaristii au întrerupt și discuția camerei, așa ceva nu voi suferi.

SÂNDOR PÁL întrerupe. E îndrumat la ordine.

Se trece la votarea nominală a monoparagrafului. Se votează în general. Au votat pentru 149, contra 37. Majoritatea 112.

Contra au votat: Croații, naționaliștii, câți-va disidenți. Se face votarea nominală, la proiectul de hotărâre înaintat de Polónyi. Nu se primește.

Modificarea lui Iancovici se primește.

Ședința se suspendă.

Se trece la votarea nominală a articolelor din tarifa autonomă 18—21.

Se primește majoritate de 138 voturi. Ședința se suspendă.

Urmează art. 22 nu se primește, 135 majoritate. Modificarea lui Hoitsy se primește. Ședința se suspendă.

Articolul 23, 24 și 25 încă se primesc, proiectul tarifei autonome sa votat atât în general cât și în special.

Președintele hotărăște, ca propunerea lui Larcovici în înțelesul căreia, Croații cer, că având în vedere deschiderea dietei croate, dieta maghiară să se amâne pe un timp oare-care.

Președintele hotărăște, ca această propunere să se tipărească și să se împartă între deputați.

Ședința se suspendă.

Ședința se deschide din nou. Președinte Justh.

Se continuă discuția în special a monoparagrafului.

Primul orator e Lorcovici (croat). Vorbește scurt.

Pinterovici încheie vorbirea neîntrerupt de nimeni.

Luchinici, Surmin, Babici Gyałski-Liuba, Magdici, Supilo, Pribicevici, Tușcan, Vincovici, Muacevici, Bogdanovici, Novoselo, Ilici, vorbesc neîntrerupt.

PREȘEDINTELE stabilește ordine de zi.

LUCHINICI (croat) înaintează o contra-propunere, care se bazează pe faptul că se deschide dieta croată și deputații croați nu pot și aici, și în Zagreb.

WEKERLE ministrul-președinte vorbește în contra acestei propuneri. Roagă camera ca discuția proiectului să se continue mai departe.

UGRON GÁBOR vestitul săcui. Spune, că legea nu cuprinde cererea Croaților, ci zice, că numai «încât se poate».

La sfârșit îi amenință pe Croați zicându-le: aveți de grije, căci o pățiți rău, în loc de libertate veți căpăta bățul pribegiei.

SUPILO (croat) vorbește pentru propunerea lui Luchinici și în contra lui Ugron și a lui Wekerle. Încheie cu vorbele pe cari i-le adresează lui Wekerle: cine râde la urmă râde mai bine. Mai vorbește Cizmadia.

Interpe'lații.

Președinte Návay.

TALOS interpelează în chestia importării și transportării zahărului. Ii răspunde Wekerle.

Camera ia la cunoștință răspunsul lui Wekerle.

LENGYEL Z. interpelează în chestia îmbunătățirii salariilor servitorilor ce sunt aplicați în serviciul statului.

La sfârșit spune, că, dacă suntem în stare să ridicăm cvota cu 2%, apoi cel puțin pentru oamenii ăștia poate să facă ceva gloriosul guvern. (Zgomot).

Ședința se ridică la orele 3 și 10 minute.

Cronica externă.

Politica antipolonă a guvernului prusian.

Guvernul din Prusia, ca și cel unguresc, cugetă să resolve chestia polonă prin colonizări. Din cauza aceasta guvernul a elaborat un proiect de lege pentru expropriațiune, și altul pentru votarea alor 300 milioane mărci pentru scopul efectuării colonizărilor. Ambele aceste proiecte au fost prezentate Reichstagului pentru a le ridica la valoare de lege.

Acest simulacru al politicei ungurești de maghiarizare, scos în ediție de lux prusiană, a consternat adânc pe ori ce Polon cinsit, care ține la legea și neamul său. Indată ce s'a vestit pornirea unei campanii împotriva celor asupriți, aceștia a convocat adunări populare, la cari lumea se îmbulzia ca la panoramă. O astfel de adunare s'a ținut Duminecă la Sanislau, la care a vorbit consilierul comunal Porul. Propunerea lui de a cere delegaților poloni din Reichstag să ia poziție împotriva proiectelor de lege în modul cel mai hotărât și energic, până atunci, până ce guvernul nu-și retrage proiectele, a fost votată unanim.

O știre sosită din Berlin spune, că guvernul este decis să retragă proiectele, renunțând la dreptul de expropriațiune. În schimb va cere Reichstagului 400 milioane marce în loc de 300 mil., în scopul colonizărilor.

*

Situația revoluționară în Portugalia.

O telegramă sosită azi din Madrid anunță descoperirea unui atentat cu bomba ce se plănuia împotriva regelui. Atentatul a fost descoperit așa, că în opera regală se repara loja regală, unde s'a găsit o bombă, care era legată prin o sârmă electrică cu pereții teatrului. La 18 Dec., avea să înceapă sezonul reprezentațiilor cu o reprezentație de gală, la care ar fi asistat și regele. După descoperirea aceasta senzațională, poliția a făcut perchiziție domiciliară la locuința montorului, care este Italian. Acesta văzând că este înconjurat de polițiști, încât nici vorbă nu putea fi de scăpare, s'a împușcat. Pe baza aceasta se crede că și montorul a fost unul dintre conjurați.

O altă veste arată grava situație în care se află țara. Populația refuză să plătească dare, iar pretendentul la tronul portughez, prințul de Braganza și-a început opera de subminare a actualei dinastii în favorul său.

Cu un cuvânt situația pe zi ce merge se agravează tot mai mult. Regelui nici că-i pasă de amărăciunea generală ce domnește în țara sa, ci urmează cu absolutismul, până ce se va umplea într-o zi paharul și atunci numai D-zeu știe ce va fi.

FRANZ JOSEF Apă purgativă

ȘTIRILE ZILEI.

Mercuri, 11 Decembrie n.

— **Societatea de lectură „Andrei Șaguna“**, aranjează ședință publică Joi în 29 Noemvrie 1907, în memoria marelui arhiepiscop Andreiu, în sala cea mare a „Seminariului Andreian“. Inceputul la orele 5 p. m.

Program: 1) Deschiderea ședinței prin președintele societății. 2) „Noel“, cor bărbătesc de Ad. Adam. 3) „Cuvânt ocazional“ rostit de Petru Debu, cleric c. III. 4) „Sufală vântul dela Ost“, cor bărbătesc de E. Dürner. 5) „Religiune și moralitate“, disertație de Ioan Dandea, cleric III. 6) „Dela noi“, poezie de O. Goga, declamată de Constantin Ghișe, cleric III. 7) „Micul poutpouriu românesc“, pentru orchestră de I. Murășan.

— **În chestia școalelor din tractul Brașovului.** Părintele protopop V. Voinea ne trimite următoarele șire, pentru a clarifica unele informații date de ziarul nostru:

În cuvântul ce l-am adresat învățătorilor prezenți la adunare, am amintit între altele și de starea slabă materială a parochiilor noastre și de greutățile ce se întâmpină pentru aranjarea salarelor învățătoresți după prescrierile legii și am zis, că singur Brașovul e în stare să susțină din fondurile sale proprii școalele în împărțirea lor actuală și celelalte parochii din tract numai cu mari jertfe din partea parochienilor sau cu ajutor dela stat.

În paranteză observ aci, că dacă și Hălchiul susține și mai departe școala confesională și fără repartitie nouă din partea parochienilor și fără ajutor dela stat, o poate face numai prin jertfirea unui post de învățător.

De altfel și numai dacă m-ași fi cugetat să fac o declarațiune, cum mi se atribue în ziarul D-voastră, atunci nici n-ar fi mai avut senz conchemarea unei conferințe, căci scopul principal al acestei conferințe a fost: să arăt învățătorilor din tractul meu, că numai cu mari jertfe materiale din partea parochienilor se poate asigura și pe mai departe existența școalelor noastre și prin aceasta viitorul lor de dascăli confesionali; am voit ca prin aceasta să le arăt și să-i îndemn la o mai intensivă lucrare pentru însuflețirea poporului la aducerea jertfelor, ce să cer să le dea pentru susținerea școalelor noastre confesionale și pentru asigurarea viitorului lor.

Ba, pentruca această lucrare să fie încununată de mai mult succes am promis, că voi conduce chiar eu ședințele Comitetelor și sinoadelor parochiale, cari se vor ocupa cu această chestiune și voi stăruî din toate puterile, ca încât mai multe parochii să se întregească salarele învățătoresți și fără ajutorul de stat, care se acordă în condiții atât de grele pentru noi.

— **Mulțumită.** Exprimăm mulțumiri tuturor acelor cunoscuți, prieteni și rude, cari cu ocaziunea încetării din viață a neuitatei, micii noastre fiice, Eugenia Maria Ștefanovici, ne-au trimis condolențe, precum și aceluia cari au luat parte activă la înmormântare.

Bpesta, în Dec. 1907.

Eugeniu Ștefanovici și soția.

— **Alegere de preot.** Dl Aurel Dobos absolvent de teologie, originar din Șiria, a fost ales preot în comuna Coroi, com. Bihor.

— **Societatea „România jună“** din Viena s'a constituit pentru anul administrativ 1907/08 la adunarea generală din 27 Noiembrie 1907, alegându-se următorul comitet: preș. Ion Popescu-Voitești prof., vicepreș. Sabiu Trailă stud. med., secr. I Iuliu Crisian stud. med., secr. II Dimitrie Marmeliuc stud. fil., casier Const. Ionescu-Brăila stud. export., controlor Zaharie Maniu stud. med., bibl. Isidor Vitencu stud. geod., econom Const. cav. de Zoppa stud. iur.

— **Fabrică arsă.** În Körmend a luat Luni foc fabrica de ferestru a proprietarului Frim Iónás, arzând până mâine zi după amiază. A ars și întreg magazinul de lemne. Dauna se ridică la 60.000 cor.

— **Carne stricată în Arad.** În ședința de Marți a comisiei administrative a comitatului Arad, medicul orașului a prezentat un lung raport asupra stărei sanitare a orașului. În raport se releva pe baza datelor pozitive și dese cazuri de falsificare a alimentelor, întâmplare prea des în timpul din urmă, și se cere măsuri energice pentru a mântui piața de carne stricată ori mortăciune. Nu se știe dacă se va proceda cu severitatea legii împotriva acelor hiene cari de dragul gheșefului nu țin cont nici de sănătatea singuraticilor nici de cea publică, de oarece în ședința comisiei s'a adus hotărârea înțeleaptă să se aplice ordinațiunile referitoare la falsificarea alimentelor, dar că și face-se-va ceva, e altă chestie.

— **Nici în temniță nu-i dau pace.** Insufletitul preot slovac Andrei Hlinka, de prezent prizonier în penitenciarul din Seghedin, nici în temniță n'are pace de zbirii administrației și călăii justiției ungurești. Prin nordul Ungariei se distribuiau în popor chipuri sfinte cu tot felul de inscripții. Fiecare, cine a contribuit cu ceva la zidirea pompoasei biserici din Rózsahegy, primea chipuri de acestea. Chipurile ca chipurile, dar inscripțiile de pe ele nu le veneau la socoteală organelor ungurești și pe temeiul acesta, ce alta putea face mai cinstit onorabilul procuror—decât să ordone confiscarea lor. Dar nici cu asta nu se îndestulia, ci căută să stabilească între chipurile acestea și preotul Hlinka o legătură de cauze și efecte. În scopul acesta procuratura din Rózsahegy se adresa judecătoriei din Seghedin să ceară lămuriri dela Hlinka în privința asta.

Judecătorul investigator a și descins zilele trecute în temniță pentru a-i lua părintelui Hlinka interogatorul.

— Cu știrea și voia D-tale au fost împărțite chipurile «agitatoare» în Rózsahegy?

— Da, știu de aceste chipuri, — a răspuns hotărât preotul Hlinka. Declar însă că n'au fost împărțite cu scopul de a agita.

— Ce înseamnă inscripțiile de pe aceste chipuri?

— Pentru D-zeu viața, pentru poporul meu libertatea!».

— Și câte chipuri de acestea au fost împărțite?

— Nu știu.

— Unde au fost făcute chipurile?

— Nu știu.

După-ce judecătorul constată că cu aceste chipuri se agită împotriva i d e e i de stat maghiar, a părăsit temnița cu buzele umflute.

— **Notar comunal sinucigaș.** Din Hatzfeld (Zsombolya) vine știrea, că August Weber, notar comunal în Aurélhaza, s'a sinuciseri în Chichinda-Mare. Motivul sinuciderei nu se știe.

— **Tren bombardat cu pietre.** Trenul de persoane ce plecase din Bessenye la Segesd (comit. Zala) pe linia Segesd—Bogárd a fost bombardat cu pietre de către niște țărani din răz bunare. A fost rănit neînsemnat fochistul. Țăranii au fost arestați.

— **Din Camera României.** În urma unei propuneri a dlui președinte de consiliu, D. Sturdza, propunere admisă, Camera română a ținut și Duminecă ședință, în care s'a continuat desbaterea asupra adresei ca răspuns la mesajul de tron.

— **Nou preot săsesc în Brașov.** În Dumineca trecută a fost ales în parohia săsescă din Brașov un nou preot orașenesc în locul vacant, în persoana vicarului Franz Herfurth, până în prezent preot la biserica din Cristian. Noul ales a întrunit 93 de voturi din 159 și rezultatul a fost primit cu aplauze.

Contrarul lui a fost predicatorul orașului Brașov dr. Lassel, care a primit 66 de voturi.

— **50.000 de muncitori fără adăpost.** Pretutindeni în orașele mari, unde este mare mizerie, lipsa locuințelor este adevărată plagă pe chirieși, cari sunt nevoiți să se lase a fi despoiați de proprietarii de case îngâmfaiți și fără suflet. Mai ales clasa muncitorilor este supusă abuzurilor și cruzimei acestor cămătari, pururea neîndestuliți cu obolul ce-l scoate din punga și sudoarea săracilor, Lipsa locuințelor mai ales iarna este simțită, căci atunci ori cine caută să se înfunde undeva la căldură să nu degere de frig. Pe atare vreme ar fi lucru natural și uman ca proprietarii să se poarte mai cinstit cu cei bătuiți de soarte, pentru a nu le amări viața mizeră și mai tare. Nesațiul însă, cămătăria și dorul de îmbogățire nu poate fi cu considerare la umanitate. Din contra, proprietarii de case profitează de ocaziune pentru a mai ridica prețul chiriei. Acelaș caz s'a întâmplat acum la Neapole, unde proprietarii ridicaseră enorm chiria, așa că chirieșii, toți muncitori, au fost siliți să declare că nu vor plăti „adausul“. Proprietarii au așteptat cinci luni de zile după chirie, și cum chirieșii nu voiau să-i plătească chiria nici după repeșite somări, s'au hotărât să-i dea afară din casă. De oare-ce există justă temere că din cauza aceasta se vor întâmpla mari dezordini, poliția s'a îngrijit de timpuriu. Ba se va trimite la fața locului și forță armată, punându-se pe picior de războiu 10.000 de carabinieri. Deci muncitorii vor fi dați afară cu asistența ori poate intervenirea brutală a poliției și miliției! Se poate oare ca puterea de stat să vină în ajutor celor slabi?

— **Cutremur de pământ în Calabria.** Conform unei depeșe de cablu la Bruzzano în Calabria s'a simțit noaptea trecută un vehement cutremur de pământ. Populația era atât de îngrozită încât desbrăcați, cum au sărit din pat, au fugit la stradă să caute scăpare. Cutremurul însă n'a ținut multă vreme, așa că lumea se mai liniști.

— **Tren căzut în râu.** În Leoben s'a întâmplat Marți un accident de tren în urma frângerei axei la un vagon. Accidentul s'a întâmplat în momentul când trenul de marfă era să intre în gară. Locul sinistrului se află pe țărmul unui râu și dâlma are o înălțime de mai mulți metri. Din cauza frângerei axei trenul a sărit de pe șine iar în urma iușelei s'a rostogolit în râu.

— **x Viitor de aur românimea are** dacă numai dela comercianți români va cumpăra.

Cereți preț-curent românesc dela comerciantul român F. A. Degan din Fiume (Postafiók No. 163) căci vi-l trimite gratis. În el se află toți articli pentru bucătărie: 1 kgr. cafea fină numai cu 1 fl. 20 cr., 1 kgr. Tea aromatică numai cu 3 fl. 25 cr., apoi Ciocoladă eftină, Fructe sudice, etc., cu preț redus. Spesele de porto la 5 kgr. el le plătește. Într'un pachet trimite și mai multe măruntișuri. Cine dorește a cumpăra eftin și bine să grăbească. Toți câți au comandat au fost îndestuliți!!!

ROMANUL „LUPTEI“.

SEMNUL CELOR PATRU

de CONAN DOYLE. (15)

— Urmare —

«Ei, Watson — începutu Holmes vesel, — avem acum o jumătate de oră la dispoziție, să profităm de ea. Deși cazul — cum ți-am spus-o — e aproape deslușit, nu-i permis să fim prea încrezuți. Deși afacerea ni se pare cași rezolvită, tot se mai pot ivi încercături.

— Rezolvită?

— Cu siguranță! — îmi răspunse Holmes apodictic. — Te rog șezi colo în ungher, ca să nu faci neorânduială cu urmele pașilor d-tale. Să trecem acum în chestie. Înainte de toate: cum a venit și cum s'au depărtat oamenii aceștia? Ușa nu s'a deschis de eri. Cum stăm cu fereastra?»

Luă felinarul și se apropie de fereastră, spunând încet ce descopere.

«Fereastra zăvorâtă pe dinăuntru. Cadrele solide. S'o deschidem. Nici o streșină în apropiere. Acoperișul nu se poate ajunge. Cu toate acestea cineva a intrat pe fereastră. Eri noapte a plouat. Aici se vede urma unui picior în praful umed al pârca-nului, iar aici o urmă rotundă, și aici alta, și colo una, și lângă masă a patra. Uită-te aici, Watson! Ce dovezi admirabile!».

M'am uitat la cercurile mici, murdare.

«Aceste nu sunt urme de picior!»

— Nu, dar pentru noi sunt de cea mai mare importanță. E urma unui picior de — lemn! Aici, pe pârca-nul ferestri poți zări o urmă de cizmă — o cizmă grea, cu potcoave de fier — și lângă ea o urmă de picior de lemn.

— Omul cu piciorul de lemn!

— Așa-i! A mai fost, însă, cu el cineva, — un tovarăș foarte deștept, foarte isteț. Ai putea să urci zidul acesta?».

Am privit prin fereastra deschisă. Luna lumina înspre noi. Fereastra era la o înălțime de cel puțin 60 de urme și nicăiri nu puteam zări vre-o crepătură în zid, în care să-ți fi putut răzima piciorul.

— «E cu neputință!».

— Fără ajutor strein, firește. Inchipuie-ți însă că ai aici sus un pretin, care îți cobora funia asta groasă, legându-o mai întâi de cuiul acela mare de-asupra noastră. Dacă ești cât de cât isteț, poți se te urci chiar să ai și un picior de lemn. Firește, la întoarcere faci aceiași cale, iar tovarășul tău ridică funia, o ia din cui, închide fereastra, o zăvoarește și se duce cum a venit. Mai e de însemnat că prietinel nostru cu picio-

rul de lemn n'a fost marinar de profesie. Mănile lui n'a fost mâni de marinar. Cu ajutorul lupei am descoperit pe funie, mai ales cătră capătul ei, urme de sânge. Semn că s'a coborât cu iuteală și și-a rănit mâinile.

— Poate să ai dreptate, — îi răspunsei eu, — dar cu toate aceste lucrurile nu mi se par așa de clare. Ce-i cu tovarășul acela misterios? Cum a ajuns în odaie.

— Tovarășul, — continuă Holmes îngândurat. — e într'adevăr misterios. Indiciile lui sunt foarte interesante. În statistica criminală a țării noastre va ocupa un loc de frunte. Numai în India s'au mai întâmplat cazuri de aceste. Dacă nu mă înșel, în Senegambia.

— Dar cum a ajuns în odaie? — întrebai din nou. — Ușa era închisă, fereastra prea sus. A intrat poate prin coș?

— Coșul e prea strâmt. La aceasta mă gândisem mai de mult.

— Prin urmare?

— Ar trebui se urmezi sfaturile mele! îmi răspunse Holmes cu un zimbet ironic. — De câte ori ți-am spus că nai decât să în-lături imposibilitățile. Cea ce rămâne, ori cât de neverosimil s'ar părea, trebuie să fie adevărul. Știm că n'a intrat nici pe ușă, nici prin fereastră, nici prin coș. Știm că nu putea să fie ascuns nici în odaie, căci n'avea unde să se ascundă. Pe unde a putut dară intra?

— Prin gaura din tavan!
— Firește! Ține un moment felinarul acesta și lasă-mă să cercetez încăperea tăi-nuită unde era ascunsă comoara.»
(Va urma.)

Poșta administrației.

Dlui R. Iorgoviciu în J. Cu suma, care am primit-o azi, sunteți achitat pe anul 1907.

Economie.

Cronica agricolă.

Asociația regnicolară a agricultorilor unguri a dat la sfârșitul săptămâinei trecute publicității un raport asupra situației agricole din Ungaria.

Din raportul asociației alcătuit pe temeiul comunicărilor corespondenților economici ai ei, în-sămnam următoarele:

Arad. Timpul e iarăși uscat, în câteva nopți a înghețat, după aceea timpul s'a schimbat din nou, e cald. — Griunțele aruncate în pământ incolțesc, în partea lor covârșitoare însă n'au incolțit. Semănături verzi nu se observă încă.

Becicherecul-Mare. Zilele calde din săptămâna trecută, hotărât, că au avut înfrurire bine-făcătoare asupra desvoltării semănăturilor, cu toate acestea însă agricultorii nu sunt mulțumiți cu semănăturile de toamnă și să tem, că semănăturile nefiind acoperite cu zăpadă, nu vor putea rezista frigului, iar un ger mai mare ar nimici semănăturile slab resărite

Panciova. Semănăturile de toamnă fiind timpul din urmă călduros și umed, au resărit pretutindeni, și dacă nu se va ivi în curind frig și ger, e nădejde, că desvoltarea va fi favorabilă.

Sîn-Miclăușul-Mare. Timpul e prielnic desvoltării semănăturilor, și e nădejde, că semănăturile vor intra în destul de tari în iarnă, cu toate acestea însă e încă nevoie de ploaie, deoarece-ce pământul e foarte tare. Intr'o noapte a înghețat, semănăturile nau suferit însă.

Sătmar. Timpul s'a schimbat, e frig și a înghețat așa, că agricultorii au fost nevoiți a intrerupe lucrul de toamnă. Semănăturile resărite sunt slabe, nu vor putea răsbi gerului din iarnă, iar cele tîrzii, cari acum incolțesc, au înghețat în pământul prea umed.

Timișoara. După două zile îngheț, timpul s'a schimbat, acum e cald și plouă. Starea semănăturilor nu s'a schimbat. Grăunțele aruncate în pământ n'au resărit încă.

Verșeț. Timpul e prielnic desvoltării semănăturilor, mai este însă lipsă de ploaie.

Zenta. Noaptea a fost îngheț, 80 la sută din semănături n'au resărit.

Piața din Budapesta.

I.

Cereale.

Grâu, m. metr. (100 kgr.) frum.	26 cor.	60 fil
„ „ „ „ „ mijl.	25 „	95 „
„ „ „ „ „ slab	25 „	05 „
Secară, „ „ dela	23.75 —	24.25
Orz, „ „ „	15.70 —	16.10
Cucuruz „ „ „	14.80 —	15.—
Ovăș „ „ „	16.55 —	17.35
Rapiță „ „ „	34.50 —	36.—

II.

Producte.

Prețurile sunt socotite după 100 kilograme în bani gata.

Unsoare de porc, dela	146 cor.	— 147 cor
Slănină . . . „	109 „	— 114 „
Cartofi . . . „	4.30 „	— 5.10 „

III.

Târgul de porci din Kőbánya (Steinbruch)
(Prima calitate ungară.)

Bătrâni . . .	— — —	fileri kilogramul.
Tineri . . .	128—130 „	„

Redactor responsabil:

GEORGE PLEȘOIANU.

Corespondent român.

Intr'un comptoir de fabrică se caută un corespondent român, care posedă în mod îndestulitor și limba franceză și germană pentru a purta corespondența în aceste limbi. Ofertele dimpreună cu leafa și poza lor sunt a se trimite lui E. V. FELLER, Agram, Eisfluid-Dom (Kroatien).

„Foaia Ilustrată”

pentru popor, cu chipuri despre întâmplările mai însemnate de peste săptămână.

Invățătură, sfaturi, petrecere și minunățiile lumii le veți afla în aceasta foaie.

Apare în fiecare săptămână.

■ ■ Abonamentul pe un an 3 cor. ■ ■
Cine abonează „Foaia Ilustrată” cu „Poporul Român”, plătește pentru amândouă numai ■ ■ 5 cor. pe un an. ■ ■

„Foaia Ilustrată” se va vinde pe la toți abonații „Pop. Rom.” cu 1 crucer, numărul.

Dacă cel puțin 15 inși vor abona „Foaia Ilustrată” în societate, fiecare abonat va plăti numai 1 cor. 04 fileri la an.

Număr de probă veți primi toți în cinste.

Trimiteți 4 cor. abonament la „Poporul Român” pe un an, dacă voii să primiți

■ în cinste ■

„Calendarul Poporului Român”

pe anul 1908

care cuprinde 200 pagini și 100 chipuri.

!! Cel mai frumos și bogat calendar românesc !!
dela noi.

Un candidat de avocat

află numai decât aplicație în cancelaria subscrisului.

Dr. Toma Jenciu,
adv. în Puj.

1—3

Pentru țăsătoare!

Spete

cu dinți de oțel și de aramă,

cu mult mai trainice și mai potrivite decât cele cu dinți de lemn, în diferite lungimi, pe lângă prețuri moderate, se află în deposit la

Constantin Onciu neguțator
în Torontál-Ozora.

Cereți prețuri curente și deslușiri amănunțite!

Mijlocitorilor acord rabaturi cuvenite.

Patent Nr. 86967

Nu e crucea lui Volta! Nu e mijloc secret! Vindecă și înviorază pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e a să da împrejurări, că acest aparat vindecă boala vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosește contra durerilor de cap și dinți, migene, neuralgie, împedecarea circulației sângelui, anemie, amețeli, fiuturi de ureche bătăe de inimă, sgârceli de inimă, astma, auzul greu sgârcinri de stomac, lipsa poștei de mâncare, răceală plămâni și picioare, reumă, podagră, Ischis, udul în pat, influența insomnic, epilepsia, circulația nereguată a sângelui și a multor alte boale cari la tractor normală a medicului să vindecă prin electricitate. — n cancelaria mea se află atestate incurse din toate părțile lumii, cari prefuesc cu mulțumire invențiunea mea și ori-cine poate esamina aceste atestate. Acel picient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca saertrimite banii. Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică rog a proca aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul «Volta» de oare-ce «Glasul Volta» atât în Germania câtși în Austro-Ungaria a fost oficios opriț fiind nefolositor pe când aparatul meu e în general cunoscut și cercetat. Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice e recomandată în deosebi

Prețul aparatului mare e cor. 8.—

folositor la morburii cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Prețul aparatului mic e cor. 6.—

folosibil la copii și femei de constituție foarte slabă. Expedițiile prin centru și locul de vânzare pentru țeară și străinătate e:

Müller Albert, Budapest,
V/25 Strada Vadász 34 colțul.

O colecție:

10 cărți ilustrate

de CRĂCIUN, modele mai nouă, foarte frumoase, numai

1 coroană 20 fileri.

Zece ilustrate de ANUL

NOU tot cu acest preț.

Se poate comanda la administrația „Pop. Rom.”, Budapesta, VII., István-út nr. 11.

„Dar de Crăciun!“

TABLOUL DEPUTAȚILOR NAȚIONALIȘTI

Fotografiile foarte bine reușite ale celor 25 deputați [din clubul parlamentar al naționalităților.

Mărimea tabloului 32×42.

Prețul 1 cor.

Prețul 1 cor.

Pentru pachetare și trimiterea cu poșta recomandată plus 60 fil.

Tabloul se poate comanda încadrat în ramă frumoasă. Lățimea ramei 10 cm. Prețul cu porto cu tot **5 cor. 92 fil.**

Ramă foarte frumoasă pentru ori care salon cu 4 cor. mai mult.

Un tablou admirabil în ramă foarte frumoasă care reprezintă pe

Mihai Viteazul

mărimea 42X52 cm. Lățimea ramei 10 cm. Prețul 5 cor., plus 92 fil. porto.

Un minunat tablou care reprezintă

Vinerea Mare

mărimea 50X65 cm. Lățimea ramei 10 cm. Prețul 6 cor., plus 92 fil. porto.

Se poate comanda la administrația „Pop. Rom.“, Budapesta, VII., István-ut nr. 11.

Dar de Crăciun pentru copii

Biblioteca copiilor, volum cu povești, foarte luxos ilustrate.

Au apărut până acum :		De toate pentru copiii noștri, ilustrat, cartonat	Lei 3—
Robinson Crusoe . . .	Lei 1:50	Robinson după Foë, bogat ilustrat, traducere de R. Rosetti, cartonat	” 3—
Fetița cu bonetul roșiu . . .	” 1:50	Idem fără ilustrație, cartonat	” 1:50
Basme alese	” 1:50	Din Una mie și una nopți cartonat	” 2—
Din lumea copiilor	” 1:50	Copiii la țară, o poveste veselă. Un volum mare, foarte bogat ilustrat (nou), cartonat	” 3—
Jucăriile lui Titi și ale Mimi	” 1:50	Florini Al.: Povești populare, cartonat	” 2—
Bunădimineața lui Moș Ajun	” 1:50	Iosif Sf.: A fost odată, cartonat	” 1:50
Animalele domestice, cu ilustrațiuni și versuri, foile gros cartonate indestructibile	” 2—	Smara: Corbul cu pene de aur, povești, ilustrat, cartonat	” 2:50
ABC, învățăm să citim (nou)	” 1:50	Speranția Th.: Pentru toți copiii, frumos ilustrat, cartonat	” 2:50
Invață să socotești, dacă vrei să nu greșești. Carte cu ilustrațiuni instructive de calcul, cartonat	” 2:50		
Povestea celor doi sbârliți, cartonat	” 1:50		
A fost odată...! Povești alese. Un volum mare cu ilustrații (nou), cartonat	” 2:50		

Biblioteca copiilor (ediția „Luceafărului“ Sibiu):

Volumul I.	Cor. 1:60
” II.	” 1:60
” III.	” 2—

Se poate comanda la administrația „Poporul Român“, Budapesta, VII., István-ut nr. 11.

„Octoih Bogat“

ediția II-a

CULITERE LATINE

de

George Cătană

învățător

cuprinzând întreagă rânduiala a Vecerniei, Utreniei și Liturghiei, împreună cu glasurile, podobile, sfetlilele învierii, polileul, pripelele și psalmii aleși, catavasiile, troparele, condacele, irmoasele, și pricesnele tuturor sărbătorilor precum și tipicul catavasiilor de peste tot anul.

Mai departe conține cântări de morți și un adaus bogat de rugăciuni trebuincioase fiecărui creștin, — întocmite pe sama bisericilor și a tuturor cântăreților mici și mari.

Se estinde pe **312** pagini, format mare, cu un tipar frumos și curat și pe o hârtie bună și fină.

Prețurile

Legat simplu	2 Cor. 40 fil.
” în pânză cu cruce aurită	” 3 —
” jumătate în piele cu cruce de aur	” 4 —
” întreg în piele căptușită, aurit foarte frumos și la margini, în cutie elegantă	” 7 —

La comanda să se adauge plus 20 fil. pentru porto. Pentru trimiterea recomandată 45. fil.

Se poate comanda la administrația „Poporul Român“, Budapesta, VII., István-ut nr. 11.

Cumpărați Calendarul Poporului Român pe 1908.

Cel mai frumos și bogat calendar românesc dela noi. Se estinde pe **13** coale de tipar, **208** pagini.

Cuprinsul Călindarului:

1. Cronologia anului. Cele 12 luni cu roșu. După fiecare lună o pagină curată pentru însemnări. Regentele anului. Luna. Intunecimi. Zile de repaus. 29 Februarie. Semnele cronologice. Zile schimbătoare peste an. Posturile. Deslegarea posturilor. Anotimpurile. 2. Tabela camelilor. 3. Domnitorii din Europa cu 29 chipuri. Țările și numărul locuitorilor și cu capitala fiecărei țări. 4. Consulatele din Budapesta. 5. Poșta: I. Scrisori; II. Mandate poștale; III. Pachete; IV. Telegramme. 6. Călătoria cu trenul: a) persoane; b) pachete. 7. Timbre și taxe pe tot felul de rugări, sentințe, contracte, petiții, etc. 8. Despre procese: Un articol în 10 capitole, foarte interesant și folositor pentru oameni dela sate. — Partea literară: 9. Norocul celor trei fete. 10. Câți jidani sunt pe lume? 11. Blăstămul soției (poezie). 12. Isus și paserile. 13. Blăstămul de mamă (poezie). 14. Obiceiuri rele. 15. Vrăjitoarea. 16. Cucul și domnișorul. 17. Românii. 18. La botez (poezie). 19. De când sunt judecătoria? 20. Telegrafia. 21. Trai la stână. 22. Ciudățeni la animale. 23. Scrisoarea orbilor. 24. Purecele. 25. Graba strică treaba. 26. Analfației. 28. Emigrarea. 29. Răscoala țărănească. 30. Cojocarii Sfântului Ilie. 31. Lupta pentru drepturile noastre. 32. Ră-

vașul anului cu toate întâmplările mai însemnate din lume. 36. Ce e românesc în Budapesta? 35. Razele Röntgen. 36. Baia de cărbuni. 37. Sfaturi economice. 38. Glume presărate în tot textul Calendarului și anunțuri.

Dintre ilustrații amintim: Casa deputaților (Reichsrath) din Viena. — Deputații români din parlamentul austriac. — Dr. Vasile Lucaciu. — Vichentie Babeșiu. — Deputații țărani din parlamentul austriac. — Casele fundațiunii Gozsdu din Budapesta. — Capela gr.-or. română din Budapesta. — Conducătorii comunității bisericești gr.-or. rom. din Budapesta. — Redactorii ziarului „Lupta“ și „Poporul Român“. — Reuniunea meseriașilor români din Budapesta. — Personalul tipografiei „Poporul Român“. — Sala de zețarie a tipogr. „Poporul Român“. — Boboteaza în București. — Biserica țărului Alexandru II din St.-Petersburg. — „Vatra luminoasă“ din București. — Palatul regal din Buda. — Sala mică de dans. — Odaia de durmit a regelui și alte multe chipuri.

100 la număr.

Invălitorea Calendarului și de astă dată se prezintă în formă de tot modernă, tipărită în 3 culori.

Un exemplar costă **40** fileri, iar porto postal **10** fileri. Cei ce comandă cel puțin **15** exemplare, primesc **15** procente rabat, adică **15** exemplare costă **5 cor. 10 fil.**, **25** exemplare costă **8 cor. 50 fil.**, **50** exempl. costă **17 cor.** și așa mai departe. Dela **15** exempl. în sus plătim noi și portopostal. Cei ce comandă mai puțin de **15** exempl., plătesc **10** fileri pentru fiecare exempl. Comercianții primesc **25** procente.

Comandele să se adreseze la

„Poporul Român“ Budapesta, VII., István-ut 11.